

План.

Вступ.

1. Поняття та ознаки співучасті у злочини.

1.1. Види співучасників.

1.2. Форма співучасті.

2. Кримінальна відповідальність співучасників.

3. Спеціальні питання відповідальності за співучасть.

3.1. Ексцес виконавця.

3.2. Добровільна відмова співучасників від вчинення злочину.

4. Причетність до злочину.

Висновок.

Література.

Вступ.

Актуальність теми дослідження. Забезпечення розбудови України як демократичної, незалежної, суверенної, соціальної та правової держави, що передбачає ст. 1 Конституції України, вимагає насамперед досягнення відповідних успіхів у боротьбі із злочинними посяганнями на ці суспільні цінності. Як свідчить сьогоденна практика, найбільшу шкоду українському державотворенню чинить злочинність та особливо її частина, що називається груповою. Сьогодні значна кількість злочинів відбувається в співучасті, що обумовлює їх підвищену суспільну небезпеку.

Згідно ст. 28 Кримінального кодексу України злочин визнається таким що вчинений групою осіб якщо у ньому брали участь декілька два або більше виконавців без попередньої змови між собою. Злочин визнається вчиненим за попередньою змовою групою осіб якщо його спільно вчинили декілька осіб дві або більше які заздалегідь тобто до початку злочину домовилися про спільне його вчинення.

Вивчення основних характеристик співучасті в злочині неможливо без визначення його форм і видів. Тим більше, що від їхньої специфіки залежить відповідальність осіб, що вчинили злочин у співучасті, кількість злочинців, що входять до групи, тощо.

Сьогодні злочин, вчинений групою осіб за попередньою змовою чи без неї, має свої соціальні і правові особливості. Відміні юридичні ознаки цих злочинів, дозволяють виділити їх серед інших.

Проблеми кримінальної відповідальності за вчинення групових злочинів досліджували – Галиакбаров Р.Р. (Групповое преступление: постоянные и переменные признаки, 1973); Городецький Ю.В. (Добровільна відмова при співучасті, 2002); Гуторова Н.О. (Вчинення злочину організованою групою, 1996); Зелинский А.Ф. (Бывает ли преступная группа неорганизованной, 1998; Криминальная психология, 1999); Ковальов М.І. (Соучастие в преступлении, 1960, 1962); Кваша О.О. (Организатор злочину, 1999); Коржанський М.Й.

(Кваліфікація злочинів, 1998, 2002); Марчук Е.К. організацій, 1998); Тельнов П.В. (Понятие и квалификация групповых преступлений, 1974) та деякі інші дослідники.

В той же час загальна проблема кримінальної відповідальності за злочини, вчинені групою осіб, не має і сьогодні задовільного вирішення. Ні доктрина кримінального права, ні кримінальне законодавство України не мають чітко визначеного поняття і ознак злочинної групи. Не зовсім чітко і послідовно визначено поняття злочинної групи у ст.28 КК України.

Тому в данній курсовій роботі я описала поняття співучасті, тому що без співучасті немає і злочинної групи. Також розкрили поняття про види і форми співучасті, відповіли на питання про кримінальну відповідальність як співучасників так і групи осіб що вчинили злочин.

Курсова робота ґрунтується на працях українських та російських вчених-юристів в галузі кримінального права.

Метою курсової роботи є аналіз понять та ознак співучасті, види співучасті, форми співучасті, відповідальність співучасників.

1. Поняття та ознаки співучасті у злочині.

Співучасть у злочині є однією з форм злочинної діяльності. Такого роду діяльність має свої правові особливості, які дозволяють виділяти співучасть у самостійний кримінально-правовий інститут. Її специфіка полягає в тому, що: а) участь у вчиненні злочину двох або більше осіб обумовлює його під-вищину суспільну небезпеку; б) склад злочину виконується лише завдяки спільній діяльності всіх співучасників. У діяннях окремих із них можуть бути відсутні всі ознаки злочину, вказані у статті Особливої частини КК. Вчинення злочину у співучасті полегшує досягнення злочинного результату, ускладнює його розкриття та притягнення винних до відповідальності.

Вчинення окремих видів злочинів можливе лише у співучасті (наприклад, участь у банді чи вчинюваному нею нападі при бандитизмі (ст.257КК), у більшості ж випадків воно утворює кваліфіковані або особливо кваліфіковані склади тих чи інших злочинів (наприклад, ч.3 ст.152, ч.2 ст.185, частини 2 і 3 ст.206).

Відповідно до ст.26КК, *співучастью у злочині є умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину.*

Законодавче визначення поняття «співучасть» включає в себе такі ознаки: 1) наявність двох або більше суб'єктів злочину, які беруть участь у вчиненні одного і того ж умисного злочину; 2) спільність їх участі у злочині; 3) умисний характер діяльності співучасників.

Слід мати на увазі, що співучасть не створює будь-яких особливих, інших підстав відповідальності – підставою відповідальності є склад злочину (ч.1 ст.2 КК), але вчинюваний у співучасті. Те, що норму про співучасть вміщено в Загальній частині КК, означає лише одне – ця норма має застосовуватися у будь-якому випадку вчинення злочину, передбаченого в Особливій частині КК, але за наявності ознак співучасті. Наприклад, положення ст.26 застосовуються при вчиненні вбивств, грабежів, розбоїв, зґвалтувань, викрадення наркотиків тощо.

При розкритті поняття співучасті слід встановлювати її об'єктивну та суб'єктивну сторони. Об'єктивні ознаки співучасті виражені в законі словами – *злочин, вчинений декількома (дома або більше) суб'єктами злочину спільно*. Суб'єктивні ознаки – вказівкою, що співучасть – *це умисна спільна участь у вчиненні умисного злочину*. Отже, при окресленні об'єктивних і суб'єктивних ознак співучасті має місце вказівка на *спільність*.

Об'єктивні ознаки співучасті полягають у тому, що: 1) співучасть є тільки там, де в злочині беруть участь кілька осіб, тобто дві або більше. Причому кожна з цих осіб повинна бути особою фізичною, осудною і досягти віку кримінальної відповідальності; 2) співучасть – це діяльність спільна. Спільність як об'єктивна ознака співучасті містить у собі такі три моменти:

а) злочин здійснюється загальними зусиллями всіх співучасників. Роль, функції кожного зі співучасників можуть відрізнятися, але при цьому злочин – це результат загальної, спільної діяльності всіх співучасників, кожний з них робить у вчинення злочину свій внесок.

б) спільність також означає, що наслідок, який досягається в результаті вчинення злочину, є єдиним, неподільним, загальним для всіх співучасників. За цей наслідок відповідальність несуть всі співучасники, незалежно від тієї ролі, яку кожен із них виконував у злочині. Обсяг відповідальності кожного співучасника і визначається тим, що вчинив виконавець злочину;

в) спільність при співучасті означає, що між діями співучасників і тим злочином, що вчинив виконавець, має місце причинний зв'язок. Діяльність кожного співучасника має за часом передувати тому злочину, що вчинює виконавець, вона створює реальну можливість для виконавця вчинити цей злочин.

Суб'єктивні ознаки співучасті – умисна спільна участь у вчиненні умисного злочину. У законі суб'єктивну сторону співучасті у злочині виражено словами – *злочин вчинюється умисно і спільно*. З цього формулювання закону випливає, що:

а) співучасть можлива лише в умисних злочинах;

б) всі особи, що беруть участь у злочині діють умисно.

Ці ознаки потребують певної конкретизації.

1. Перш за все, з закону випливає однозначний висновок – співучасть у злочинах, вчинених із необережності, є неможливою.

2. При співучасті не тільки діяння має бути умисними, але і всі співучасники повинні діяти також умисно. Звідси випливає, що, якщо одна особа діє з необережності, а друга, використовуючи це, діє умисно – співучасті не має. Діяти умисно при співучасті означає, що всі спів-учасники мають *спільний умисел*. Спільність умислу означає, що між співучасниками завжди має місце *змова* щодо вчинення конкретного злочину. Причому змова – це обов’язкова ознака будь-якої співучасті. Вона може мати різний характер, виражатися різним способом. У біль-шості випадків така змова має усний характер, коли співучасники узгоджують свої дії словесно. Однак можлива й письмова змова, змо-ва за допомогою використання технічних систем.

Умисел при співучасті містить інтелектуальні та вольові моменти. Однак, оскільки злочини вчинюється в співучасті, ці моменти мають свою спе-цифіку.

Специфіка інтелектуального моменту полягає в тому, що співучасник усвідомлює суспільну небезпечність не тільки вчиненого ним особистого діяння, а і суспільну небезпечність діяння, яке вчинює виконавець. Іншими словами. Співучасник *повинен бути обізнаний* про злочинні наміри, злочинні діяння виконавця. Вимога про таку поінформованість – найважливіша ознака співучасті. Наприклад, якщо особа, яка вирішила вбити жертву, просить у сусіда рушницю для полювання і сусід дає рушницю, а особа цією рушницею вчинює вбивство, співучасті немає, оскільки даючи рушницю, сусід не знав про дійсний намір вбивці. Якщо ж рушницю було дано майбутньому вико-навцю саме для вчинення вбивства. Має місце співучасті, бо той, хто дав рушницю, діє узгоджено з виконавцем, обізнаний про його злочинний намір.

Вольовий момент умислу при співучасті виявляється, насамперед, у *ба-жанні* настання наслідків, коли всі співучасники бажають, щоб настали наслідки, яких своїм безпосереднім діянням прагне досягти виконавець.

1.1. Види співучасників.

Співучасники в злочині можуть виконувати різні ролі – однорідні або різнорідні функції. Частина 1 ст.27 передбачає, що поряд із виконавцем співучасниками визначаються організатор, підбурювач та пособник.

Виконавцем (співвиконавцем) відповідно до ч.2 ст.27 визначається особа, яка у співучасті з іншими суб'єктами злочину безпосередньо чи шляхом використання інших осіб, що відповідно до закону не підлягають кримінальній відповідальності за скоєне, вчинила конкретний злочин. Із цього визначення випливає, що виконавцем є співучасник, що повністю або частково виконує те діяння, яке є ознакою об'єктивної сторони вчинюваного злочину. Наприклад, при розбої виконавцем цього злочину є не тільки той, хто вилучає майно у потерпілого, а й той, хто в момент вилучення застосовує насильство до потерпілого, примушуючи його віддати майно, або позбавляючи його можливості покликати когось на допомогу.

Без виконавця немає співучасті, бо тільки він здійснює задумане, віе реалізує, завершує умисел співучасників. І в цьому розумінні виконавець є визначальною, центральною фігурою в співучасті.

Далі, із закону випливає, що виконавцем визнається й особа, що використовує для вчинення злочину осіб, які не є суб'єктами злочину. У цих випадках має місце *посередня винуватість* (інакше її називають посереднє заподіяння чи посереднє виконання). Вона має місце там, де як фактичний (фізичний) виконавець злочину виступає особа, яка за кримінальним законом не є суб'єктом внаслідок неосудності або недосягнення віку кримінальної відповідальності (наприклад, доросла особа залучає до вчинення крадіжок малолітніх). У таких випадках особа, що фактично вчиняє злочинні дії, не несе кримінальної відповідальності внаслідок відсутності ознак суб'єкту злочину. А виконавцем злочину є особа, яка використовує неосудного або особу, що не досягла віку кримінальної відповідальності.

Організатор (ч.3 ст.27) – це особа, що організувала вчинення злочину чи керувала його підготовкою чи вчиненням. Організатор посідає особливо місце в співучасті, він немов би стоїть над всіма співучасниками, спрямовуючи і направляючи всю їх діяльність.

Особа, що організувала вчинення злочину, - це співучасник, що об'єднує інших співучасників, розподіляє ролі між ними, намічає план вчинення злочину, визначає майбутню жертву чи об'єкт злочину.

Організатором є також особа, що керувала підготовкою чи вчиненням злочину: тут йдеться про головну роль при вчиненні конкретного злочину (особа готує вчинення конкретного злочину, розпоряджається на місці його вчинення, дає завдання, орієнтує на вчинення яких-небудь конкретних дій, розподіляє обов'язки тощо).

Крім того, організатором визнається особа, що створила організовану групу чи злочинну організацію або керувала ними. Причому вона може очолювати одну злочинну групу чи навіть керувати об'єднанням із двох чи більш груп. Створення і керівництво групою може полягати в розробці самої стратегії майбутньої злочинної діяльності (як правило, за наявності великих організованих злочинних груп, коли має місце ідейне обґрунтування організованої злочинної діяльності), а також у встановленні контакту з іншими злочинними групами.

Організатором вважається також особа, що забезпечує фінансування злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (наприклад, що здійснює фінансування послуг охоронців, технічного персоналу, а також фінансує виробництва чи транспортування заборонених предметів – наркотиків, фальсифікованих спиртних напоїв тощо).

Організатором, також, визнається особа, що організувала приховування злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (наприклад, випадок так званого «укриття» такої групи з боку працівника правоохоронного органу, організація «схованок» зброї злочинних груп та інше).

Підбурювачь (ч.4 ст.27) – це особа, яка схилила іншого співучасника до вчинення злочину, тобто викликала у виконавця чи в інших співучасників рі-

шучість, бажання вчинити злочин, тобто умисел на вчинення конкретного злочину.

З об'єктивної сторони саме тим, що підбурювач викликає бажання вчинити злочин, він ставить свої дії в причинний зв'язок із тим злочином, що буде вчинений виконавцем. У цьому полягає спільність діяння підбурювача з діяннями інших співучасників. Способи схилення можуть бути різними. Це може бути домовленість, підкуп, погрози, фізичний примус чи інші подібні дії – наприклад наказ тощо.

З суб'єктивної сторони у підбурювача має місце тільки прямий умисел на вчинення виконавцем певного конкретного злочину: не схилення взагалі, а схилення до вчинення певного злочину (крадіжки, вбивства, згвалтування).

Пособник (ч.5ст.27) – це особа, яка порадами, вказівками, наданням засобів чи знарядь, усуненням перешкод сприяла вчиненню злочину іншими співучасниками, а також особа, яка заздалегідь обіцяла переховати злочинця, знаряддя чи засоби вчинення злочину, сліди злочину чи предмети, здобуті злочинним шляхом, придбати чи збути такі предмети, або іншим чином сприяти приховуванню злочину.

Сприяння вчиненню злочину означає, що пособник своїми діями чи бездіяльністю зміцнює бажання, рішучість виконавця або інших співучасників на вчинення злочину. Пособник не викликає своїми діями такої рішучості (на відміну від підбурювача), ця рішучість вже має місце, але він зміцнює її, укріплює умисел на вчинення злочину.

У частині 5 ст.27 законодавець не тільки дає загальну характеристику пособництва, а й перелічує його види. З цього погляду всі пособницькі дії поділяються на два види:

а) пособництво фізичне - це сприяння вчиненню злочину іншими співучасниками наданням засобів чи знарядь або усуненням перешкод. Тобто, надання засобів чи знарядь, полягає в тому, що пособник передає в розпорядження виконавця чи інших співучасників різні предмети матеріального світу, що забезпечують досягнення співучасниками їх злочинних намірів. Наприклад,

пособник може надати знаряддя злону, відмички, зброю, транс-порт, кошти тощо і тим самим сприяти вчиненню злочину.

Усунення перешкод здійсненню злочину, тобто тих, що заважають здійсненню злочинних намірів співучасників. Приміро, пособник може для полегшення вчинення крадіжки отруїти чи приручити собаку, що охороняє склад, він може стояти на «сторожі»; перерізати проводи телефонного зв'язку; залишити відкритими двері сховища тощо.

Крім того, фізичне пособництво може полягати в сприянні приховуванню злочину. Прикладом можуть бути випадки виконання в злочинній групі функцій охоронця. Коли охоронець, наприклад, супроводжує співучасників, що йдуть на вчинення злочину, він, охороняючи їх, тим самим усуває перешкоди для вчинення задуманого, сприяє здійсненню злочину.

б) пособництво інтелектуальне – це надання порад, вказівок, а також заздалегідь дана обіцянка приховати злочинця, засоби чи знаряддя вчинення злочину, сліди злочину чи предмети, здобуті злочинним шляхом, придбати чи збути такі предмети або іншим чином сприяти приховуванню злочину. Тобто, дача порад, вказівок полягає в тому, що пособник може, наприклад, пояснити, як краще проникнути у приміщення для вчинення крадіжки, або порекомендувати, як можна втягнути у вчинення злочину інших осіб, яким шляхом слідувати після скоєння злочину, щоб уникнути затримання, як подолати з найменшими втратами опір потерпілого, тощо.

Заздалегідь дана обіцянка приховати злочинця, засоби чи знаряддя вчинення злочину, сліди злочину або предмети, здобуті злочинним шляхом. Всі ці види приховування в теорії та практиці охоплюються одним поняттям – заздалегідь обіцяне приховування злочину. Зміст обіцянки може бути різним: наприклад, надати злочинцю тимчасове житло; підготувати йому підроблені документи, змінити зовнішність тощо; переховувати в спеціальному сховищі вогнепальну зброю; знищити підроблені документи тощо.

Приховування предметів, здобутих злочинним шляхом – це, наприклад, приховання речей, здобутих шляхом крадіжки; купівля або збут предметів, здобутих злочинним шляхом тощо.

Форми співучасті.

Форми співучасті – це об'єднання співучасників, які розрізняються між собою за характером виконуваних ролей і за стійкістю суб'єктивних зв'язків між ними.

У часті 1 ст.27 передбачено, що співучасниками є виконавці, організатори, підбурювачі та пособники, а в ч.2 ст.27 названі співвиконавці. Отже, можлива співучасть, коли всі співучасники злочину будуть його виконавцями, але можлива і співучасть із розподілом ролей, коли співучасники виконують у злочині різні ролі: один – виконавець, другий – пособник, третій – підбурювач тощо. Тим самим, у ст.27, *виходячи з об'єктивних ознак* співучасті, а саме з тієї ролі, що виконують співучасники у злочину, спіучасть поділяється на дві форми: просту і складну.

Проста спіучасть (співвиконавство, співвинуватість), має місце там, де всі співучасники є виконавцями злочину, виконують однорідну роль, їх дії можуть мати різний характер. Наприклад, один із виконавців погрожує жертві ножем, інший б'є її, а третій виймає гроші з кишені. Однак, щодо форми співучасті їх ролі однорідні – всі вони безпосередньо виконують діяння, описані в диспозиції статті Особливої частини КК як ознаки об'єктивної сторони контретного складу злочину, у цьому випадку розбою.

Складна спіучасть (співучасть із розподілом ролей) полягає в тому, що співучасники виконують різнорідні ролі, тут має місце розподіл ролей – один чи кілька з них виконавці, інші – підбурювачі, пособники тощо.

За суб'єктивними ознаками, тобто за ступенем стійкості суб'єктивних зв'язків, за за стійкістю умислу ст.28 розрізняє чотири форми співучасті:

- 1) вчинення злочину групою осіб;
- 2) вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб;
- 3) вчинення злочину організованою групою;
- 4) вчинення злочину злочинною організацією.

Злочин визнається винним групою осіб, якщо його спільно вчинили кілька(два або більше) виконавців без попередньої змови між собою. У цих випадках діяльність одного виконавця приєднується до діяльності іншого (ін-ших) виконавця вже в процесі вчинення злочину(коли він вже розпочався), але до його закінчення. Тобто угодо (змова) на вчинення злочину має місце не до початку, а вже в процесі вчинення злочину, коли хоча б один із вико-навців вже почав його вчинювати. Цю форму співучасті передбачено в дея-ких статтях КК як кваліфікуючу ознаку злочину (наприклад, при згвалтуван-ні – ст.152, хуліганстві – ст.296, в такому військовому злочині, як непокора – ст.402 та ін). Наприклад, якщо до особи, яка вчинює хуліганство, приєдную-ться інші особи і разом з нею продовжують хуліганські дії, має місце ця фор-ма співучасті й винні несуть відповідальність за ч.2 ст.296.

Злочин визнається вчиненням за попередньою змовою групою осіб, якщо його спільно вчинили кілька осіб (дві або більше), які заздалегідь, тобто до початку злочину, домовилися про спільне його вчинення. Для цієї форми співучасті необхідна попередня змова (до початку злочину) співучасників на спільне вчинення злочину. Ця змова може відбуватися задовго до вчинення злочину, може відбутися безпосередньо перед злочином, але обов'язково до за-маху на нього. Вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб передбачено як кваліфікуючу ознаку в багатьох статтях КК, наприклад, у всіх ко-рисливих злочинах проти власності (статті 185-193) злочинах в сфері обороту наркотичних засобів (статті 305-311) та ін. Слід зазначити, що вчинення зло-чину за попередньою змовою групою осіб, якщо воно прямо не передбачене в статті

Особливої частини КК, вважається обставиною, що обтяжує призна-чення покарання (п.2 ст.67).

Злочин визнається вчиненим організованою групою, якщо в його готу-ванні або вчиненні брали участь кілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення цього та іншого (інших) злочинів, об'єднаних єдиним планом, із розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всіх учасникам групи. Отже, по-перше, для організованої групи потрібна участь мінімум *трьох* осіб, тоді як для групи, що діє за попередньою змовою, досить двох учасників. Далі необхідно, щоб учасники такої групи організувалися в *стійке об'єднання*. Стійкість групи – поняття оціночне і встановлюється кожного разу, виходячи з конкретних обставин справи. Однак закон (ст.28) містить і конкретніші вка-зівки на ознаки, що свідчать про наявність більш тісної взаємодії між спів-учасниками порівняно з тим, як у такій формі, як вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою. Це і кількість злочинів, для вчинення яких ство-рюється організована група. Як правило, це кілька злочинів, хоча можуть бути випадки, коли організована група створюється для вчинення одного злочину. Наприклад, у випадках посягання на особливо важливі об'єкти (банк, військовий склад тощо).

Така група припускає певну організаційну діяльність, що може бути різ-ною: розподіл функцій між учасниками, наявність одного чи навіть кількох організаторів, залучення до групи більшого числа учасників, розробка плану дій тощо.

Саме створення організованої групи являє собою готування до злочину, що планування вчинити її учасники. В деяких злочинах створення організо-ваної групи вважається вже закінченим злочином (наприклад ст.392).

Злочин визнається вчиненим злочинною організацією, якщо він вчинений стійким ієрархічним об'єднанням кількох осіб (три і більше), члени якого або структурні частини якого за попередньою змовою зорганізувалися для спіль-ної діяльності з метою безпосереднього вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів учасниками цієї організації, або керівництва чи координа-ції злочинної

організації діяльності інших осіб, або забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так і інших злочинних груп (ч.4 ст.28).

Тобто, злочинна організація – це організована група особливого роду, наділена законом більшим ступенем стійкості, згуртованості й низкою інших ознак.

Це, насамперед, об'єднання учасників, що характеризуються ієрархією його членів або структурних частин. Ієрархія може виявлятися у встановленій підпорядкованості членів організації своїм керівникам, підпорядковані окремих структурних частин злочинної організації єдиному центру, в обов'язковості рішень, прийнятих організаторами для всіх інших учасників злочинної організації.

Друга найважливіша ознака злочинної організації – це створення її для вчинення *тяжких і особливо тяжких злочинів*, поняття яких дається в частинах 3 і 4 ст.12. Злочинну організацію може бути створено для керівництва двох чи більше організованих груп або для забезпечення функціонування як самої організації, так і інших злочинних груп.

Для злочинної організації характерним є наявність плану дій, поділ функцій між учасниками організації чи окремими злочинними групами, які до неї входять тощо.

Особливістю злочинної організації є те, що саме її створення, а також *участь у ній утворюють закінчений злочин*, що тягне за собою відповідальність у випадках, прямо передбачених в Особливій частині КК.

У деяких статтях Особливої частини КК передбачено норми про відповідальність учасників злочинних організацій. Загальна норма, сформульована в ст.255, передбачає відповідальність за створення злочинної організації з метою вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, а також керівництво чи сприяння зустрічі представників злочинних організацій чи організованих груп для спільного вчинення ними злочинів, або координації дій тощо. Причому саме *створення* злочинної організації для вчинення одного або кількох тяжких чи особливо тяжких злочинів вважається закінченим злочином.

Спеціальними видами злочинних організацій є: банда (ст.257), терористична організація чи група (ст.258), воєнізовані чи збройні формування (ст.260). У цих статтях передбачені заохочувальні норми, що звільняють від відповідальності учасників злочинної організації у разі виходу особи з організації, добровільного повідомлення органам влади про діяльність, сприяння у викритті її учасників.

2. Відповідальність співучасників.

Закон передбачає певні особливості щодо кваліфікації дій співучасників та їх покарання.

1. Відповідальність співучасників, що діють в організованій групі чи злочинній організації, визначається таким чином:

а) організатор організованої групи чи злочинної організації несе відповідальність за *всі злочини*, вчиненні цими угрупованнями за умови, якщо вони охоплювалися його умислом (ч.1 ст.30);

б) інші учасники (організованої групи чи злочинної організації) не-суть відповідальність за ті злочини, у підготовці чи у вчиненні яких вони брали участь, незалежно від тієї ролі, що виконував у злочині кожний із них (ч.2 ст.30);

в) кваліфікація дій всіх цих співучасників настає за тією статтею Особливої частини КК, яка передбачає відповідальність за вчинення певного злочину злочинною організацією чи організованою групою (наприклад, всі учасники банди, незалежно від тієї ролі, яку вони виконували в злочині, несуть відповідальність безпосередньо за ст.257; всі учасники організованої групи, яка вчинила вимагання, - за ч.4 ст.189).

2. При простій співучасті, тобто співвиконавстві, відповідно до ч.1 ст.29 всі співучасники несуть відповідальність за тією статтею Особливої частини КК, що вчинений ними злочин.

3. При співучасті з розподілом ролей питання про відповідальність вирішується так:

а) відповідно до ч.1 ст.29 виконавець (співвиконавець) відповідають за тією статтею Особливої частини КК, яка передбачає відповідальність за вчинений злочин;

б) всі інші співучасники (організатор, підбурювач, пособник), згідно з ч.2 ст.29, відповідають за співучасть у тому злочині, який вчинив виконавець (співвиконавець). В цьому випадку дії цих співучасників кваліфікуються за тією статтею Особливої частини КК, за якою кваліфіковані дії виконавця, але з обов'язковим посиланням на відповідну частину ст.27. Наприклад, пособник вбивства відповідає за ч.5 ст.27 і ч.1 ст.115.

Отже, кваліфікація діяння співучасників у принципі завжди визначається діями виконавця, за винятком низки випадків.

При вирішенні питання про відповідальність співучасників виникає проблема щодо ставлення їм у провину об'єктивних і суб'єктивних ознак злочину, що характеризують підвищену чи, навпаки, зменшену відповідальність виконавця. Ці питання вирішено в ч.3 ст.29, відповідно до якої:

1. Об'єктивні обставини (обставини, що характеризують об'єктивну сторону складу і впливають на кваліфікацію злочину), вчиненого виконавцем (наприклад, спосіб вчинення злочину), можуть бути поставлені у провину іншим співучасникам лише за умови, якщо вони заздалегідь знали про ці обставини, тобто були поінформовані про них. Якщо ж співучасники не знали про наявність цих обставин (не усвідомлювали їх існування), вони за них відповідальності не несуть, а тому ці обставини не можуть визначити кваліфікацію діянь співучасників (наприклад, виконавець вчинив вбивство з особливою жорстокістю, а інші співучасники про це не знали – виконавець відповідає за п.4 ч.2 ст.115, а інші співучасники – за ст.27 і ч.1 ст.115). У цих ви-

падках дії співучасників кваліфікуються за різними статтями КК, хоча вони і вчинили один злочин – вбивство.

2. Суб'єктивні ознаки, що визначають кваліфікацію злочину, вчиненого виконавцем (наприклад мотив), можуть бути поставлені у вину іншим співучасникам також за умови, що вони заздалегідь знали про них, були поінформовані про їх наявність. Якщо ж ці ознаки їм заздалегідь відомі не були, вони поставлені їм у вину бути не можуть. Наприклад, якщо підбурювач умовив виконавця вбити потерпілого з помсти, а ви-конавець, даши на це згоду, сам вбиває жертву, переслідуючи корис-ливу мету, то такий виконавець відповідає за п.6 ч.2 ст.115(вбивство з користі), а підбурювач, що не знав про корисливі мотиви, якими керу-вався виконавець, - за ч.4 ст.27 і ч.1 ст.115. якщо ж підбурювачу було відомо про такі мотиви виконавця, то він нестиме відповідальність за ч.4 ст.27 і п.6 ч.2 ст.115.

3. Обставини, що обтяжують або пом'якшують відповідальність, але характеризують лише особу співучасника, навіть якщо інші співучасни-ки знали про їх наявність, ставляться у провину лише тому співучас-нику, на боці якого вони мали місце. Інакше кажучи, «особисті» обс-тавини (наприклад, повторність, рецидив) не можуть впливати на від-повідальність інших співучасників. Якщо, наприклад, пособник сприяє особі, яка раніше була засуджена за вбивство, у здійсненні но-вого вбивства, то незалежно від того, чи знав пособник про це, чи ні, ця кваліфікуюча обставина йому у вину в будь-якому випадку не мо-же ставитися, вона характеризує лише особу виконавця. У цій ситуа-ції виконавець відповідає за п.13 ч.2 ст.115(вбивство вчинене повтор-но), а пособник – за ч.5 ст.27 і ч.1 ст.115. Чи, наприклад, коли мати в процесі пологів вбиває свою новонароджену дитину – її дії, врахову-ючи стан, в якому вона перебувала, кваліфікуються за ст.117 (діто-вбивство), як вбивство за пом'якшуючих обставин, а будь-який спів-учасник цього вбивства відповідатиме за ст.27 і ст.115, тобто за більш тяжке вбивство, оскільки особисті ознаки, що пом'якшують відпові-дальність матері немовляти, не можуть впливати на відповідальність інших співучасників.

3. Спеціальні питання відповідальності за співучасть.

Крім розглянутих загальних виникає ціла низка, так званих спеціальних питань відповідальності за співучасть. До них належать:

1. Співучасть у злочинах зі спеціальним суб'єктом.
2. Провокація злочину.
3. Безнаслідкова співучасть.
4. Невдале підбурювання чи пособництво.

1. Співучасть у злочинах зі спеціальним суб'єктом. Згідно з ч.2 ст.18 КК спеціальний суб'єкт злочину має місце там, де злочин може вчинити лише певна особа. Таким чином, спеціальний суб'єкт – це суб'єкт злочину, який крім загальних ознак (осудність і віку) наділений зокрема ще і додатковими ознаками, що і визначають його відповідальність за певною статтею КК (наприклад, службова особа, військовослужбовець тощо). Злочини зі спеціальним суб'єктом можуть вчинити лише особи, що наділені ознаками спеціального суб'єкта. З цього виникає питання, чи можлива співучасть у таких злочинах осіб, що не мають ознак спеціального суб'єкта? Чи можуть ці особи відповідати за ті злочини, суб'єкт вчинення яких є спеціальним?

У статтях КК про співучасть немає прямої заборони на позитивне вирішення цього питання. КК не вказує, що співучасть у злочинах зі спеціальним суб'єктом неможлива. Більше того, це питання прямо передбачено щодо злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини), спеціальним суб'єктом який є військовослужбовець. Наприклад, у ч.3 ст.401 прямо сказано, що співучасть у військових злочинах осіб, не зазначених у цій статті (тобто не військовослужбовців), тягне відповідальність за відповідними статтями глави XIX Особливої частини КК про військові злочини.

Таке положення в кримінальному праві є загально визначеним і щодо інших злочинів зі спеціальним суб'єктом: особи, що не є спеціальними суб'єктами, можуть відповідати за співучасть у цих злочинах. При цьому виконавець цих злочинів може бути тільки спеціальний суб'єкт, а як організатор, підбурювач, пособник можуть виступати й інші особи, не наділені ознаками спеціального суб'єкта. Іноді об'єктивна сторона деяких злочинів описується в законі (диспозиції) так, що вона не виключає як співвиконавців і осіб, що не є спеціальними суб'єктами. Виходячи з цих положень, можна сформулювати кілька висновків:

1) виконавцем злочину зі спеціальним суб'єктом може бути лише особа, що володіє ознаками спеціального суб'єкта (наприклад, виконавцем отримання хабара є тільки службова особа);

2) якщо ж злочин зі спеціальним суб'єктом характеризується тим, що частина його об'єктивної сторони може бути виконана особою, що таким (спеціальним) суб'єктом не є, останній підлягає відповідальності як співвиконавець, за статтею, яка передбачає злочин зі спеціальним суб'єктом;

3) особи, що не мають ознак спеціального суб'єкта, можуть виступати як організатори, підбурювачі, пособники того злочину, виконавцем якого є спеціальний суб'єкт;

4) ці співучасники несуть відповідальність за певною частиною ст.27 і тією статтею КК, яка передбачає злочин, вчинений виконавцем, спеціальним суб'єктом. Наприклад, приватна особа, що організувала дачу-отримання хабара, несе відповідальність за ч.3 ст.27 і за відповідною частиною ст.368.

2. *Провокація злочину.* Провакацією злочину визнається ситуація, коли особа підбурює (провокує) виконавця чи інших співучасників на вчинення злочину з метою його наступного викриття.

У судовій практиці була справа, коли сторож підсобного господарства підмовив двох робітниць вчинити крадіжку з поля зібраної напередодні кукурудзи. Коли вони під'їхали до поля і почали вантажити мішки з кукурудзою, він підняв стрілянину і заримав їх за допомогою інших сторожів, що прибігли на

постріл. Як було встановлено, соторож бажав показати начальству свою ретельність і зовсім не мав наміру брати участь у крадіжці кукурудзи. Він діяв із метою наступного викриття виконавців.

Вирішуючи це питання, слід мати на увазі, що мотиви та мета у співучасників одного злочину можуть бути різними – кожний із них може керуватися різними спонуканнями, але це не виключає їх співучасті в цьому злочині. Звідси провокація злочину розглядається як співучасть у тому злочині, що спровокований, оскільки розбіжності в мотивах у провокатора й інших співучасників не мають значення для притягнення їх до відповідальності. Тому в нашому прикладі сторож несе відповідальність за співучасть (підбурювання) до вчинення крадіжки кукурудзи.

3. *Безнаслідкова співучасть* має місце там, де виконавцю не вдалося вчинити закінчений злочин і він вчинив лише готування чи замах, на який його злочинну діяльність було припинено (прервано). Відповідно до ч.4 ст.29 у таких ситуаціях виконавець несе відповідальність за незакінчений злочин – за готування до злочину чи замах на злочин. Інші ж співучасники відповідають за співучасть у готуванні до злочину чи співучасть у замаху на злочин, залежно від того, на якій із цих стадій було припинено (прервано) злочинну діяльність виконавця. Наприклад, якщо виконавець за домовленістю з іншими співучасниками мав підпалити будівлю і знищити її, однак був затриманий на місці злочину, коли тільки намагався підпалити, його дії (замах на підпал) кваліфікується за ч.1 ст.15 і ч.2 ст.194, а дії інших співучасників – за відповідною частиною ст.27, ч.1 ст.15 і ч.2 ст.194 КК.

4. *Невдале підбурювання чи пособництво* має місце там, де можливий (передбачуваний, потенційний) виконавець, особа, якій пропонують спільно вчинити злочин, відхиляє цю пропозицію, що може виходити від підбурювача, пособника чи, навіть організатора. Наприклад, підбурювач вмовляє особу вчинити вбивство, обіцяючи за це грошову винагороду. Однак особа відхиляє цю пропозицію підбурювача, не погоджується з ним, хоча б тому, що боїться викриття і можливого покарання.

У таких випадках *немає угоди*, яка є обов'язковою ознакою співучасті, немає тут згоди на спільне вчинення злочину, воно не відбуло. Внаслідок цього тут не може бути мови про співучасть. Тому відповідальність за правилами про співучасть тут виключається, отже ст.27 застосована бути не може. У таких ситуаціях потенційний виконавець кримінальної відповідальності не несе, а інші співучасники відповідають за готування до злочину, який вони бажали вчинити, тобто за ч.1 ст.14 і відповідній статті Особливої частини КК, оскільки їх діяльність із підшукування співучасників є ні що інше, як готування до злочину, прямо зазначене в цій статті КК. В цьому прикладі підбурювач нестиме відповідальність за готування до вбивства.

Ексцес виконавця.

Для того, щоб співучасник був притягнутий до відповідальності за злочин, вчинений виконавцем, він, як було підкреслено раніше, повинен бути обізнаний про злочинні наміри виконавця. Між співучасниками повинна мати місце угода на вчинення конкретного злочину. Однак практика зустрічається з випадками, коли окремі співучасники виходять за межі цієї угоди. Наприклад, пособник і підбурювач просили виконавця побити потерпілого, виконавець же вбив жертву. У цьому випадку і кажуть про ексцес (вихід за межі задуманого) виконавця.

Ексцес виконавця має місце там, де виконавцем вчинені такі злочинні дії, що не охоплювалися ні прямим, ні непрямым умислом інших співучасників, виходили за межі угоди, що відбулася між ними. Отже, ексцес виконавця має місце там, де інші співучасники не передбачали, не бажали і свідомо не допускали виконавцем цих злочинних дій.

Розрізняють два види ексцес: кількісний і якісний. Ця розбіжність має певне практичне значення, оскільки впливає на кваліфікацію, зокрема, на кваліфікацію дій виконавця.

1) Кількісний ексцес має місце там, де виконавець, почавши вчинювати злочин, який був обумовлений з іншими співучасниками, вчинює дії однорідного характеру, але більш тяжкі. Тут задуманий співучасниками злочин немо би «переростає» у більш тяжкий. Наприклад, співучасники домовилися вчинити крадіжку, а виконавець змушений був застосувати насильство при вилученні майна, оскільки зненацька застав у квартирі потерпілого, і тим самим вчинив вже не крадіжку, а грабіж чи розбій.

У цих випадках виконавець несе відповідальність за той більш тяжкий злочин, що він вчинив. В цьому випадку виконавець нестиме відповідальність за грабіж чи розбій (залежно від тяжкості застосованого ним насильства), тобто за ст.186 або ст.187. інші співучасники, які не усвідомлювали факт застосування насильства, відповідатимуть за співучасть у крадіжці, тобто за ст.185 (з посиланням, у разі потреби, на відповідну частину ст.27).

2) Якісний ексцес має місце там, де виконавець вчинює неоднорідний, зовсім інший, ніж був узгоджений співучасниками, злочин на додаток до того, що був узгоджений ними. При такому ексцесі виконавець відповідає за правилами реальної сукупності злочинів: за злочин, що був узгоджений зі співучасниками, і за той, що був наслідком його ексцесу. Наприклад, співучасники задумали вчинити крадіжку, виконавець, увійшовши до квартири, зненацька застав там господарку будинку, і, застосувавши фізичне насильство, згвалтував її. У цьому випадку виконавець вчинив два злочини – крадіжку і згвалтування, а співучасники ж несуть відповідальність тільки за крадіжку.

Отже, співучасники, як при кількісному. Так і при якісному ексцесі виконавця за ексцес відповідальності не несуть (оскільки цей злочин не охоплювався їх умислом). Вони відповідають лише в межах угоди, що відбулася між ними, тобто за той злочин, що ними спільно був обумовлений. У ч.5 ст.29 прямо зазначено, що ними співучасники не підлягають кримінальній відповідальності за діяння, вчинене виконавцем, якщо воно не охоплювалося їх умислом.

3.2. Добровільна відмова співучасників.

У статті 31 регулюється питання про добровільну відмову співучасників. Причому самого визначення добровільної відмови співучасників закон не дає, відсилаючи до ст.17, в якій визначається загальне поняття добровільної відмови. Це означає, що при добровільній відмові співучасників злочину не повинний бути доведений до кінця при усвідомленні співучасниками фактичної можливості його завершення.

Однак при співучасті діє не одна, а кілька осіб, причому дії їх опосередковані свідомою поведінкою виконавця злочину. Відповідно тут враховують-ся такі положення:

1. Добровільна відмова виконавця розглядається за правилами ст.17 і не має особливостей порівняно з добровільною відмовою особи, що діє індивідуально.

2. Інші співучасники при добровільній відмові виконавця несуть відповідальність за готування до злочину чи замах на злочин, залежно від того, на якій з цих стадій добровільно відмовився виконавець від доведення злочину до кінця (ч.1 ст.31 КК). Наприклад, троє співучасників домовилися вчинити підпал будівлі з помсти до його власника. Підбурювач умовив виконавця вчинити цей підпал, а пособник приготував і дав виконавцеві бензин та інші предмети, необхідні для підпалу. Виконавець, з'явившись на місце злочину, пристосував все необхідне для підпалу, навіть запалив полум'я, але, усвідомлюючи повну можливість вчинити задумане, підпалювати будівлю не став, полум'я загасив, або злякався відповідальності. У цій ситуації виконавець згідно зі ст.17 відповідальності не несе. Підбурювач і пособник від відповідальності не звільняються: вони винні в замаху на підпал, оскільки дії виконавця були доведені до цієї стадії. Кваліфікація дій цих співучасників настає за ч.1 ст.15 і ч.2 ст.194.

3. Складним є питання про добровільну відмову співвиконавця. Частина 1 ст.31 відсилає в цих випадках до ст.17, що означає – добровільна відмова

співвиконавця може полягати в дії (бездіяльності), внаслідок яких запобігається закінчення злочину іншими співвиконавцями.

При вирішенні цього питання слід мати на увазі такі моменти:

а) відмова можлива на стадії готування до злочину і незакінченого замаху. Вона може бути виражена за загальним правилом в активних діях – співвиконавець умовив інших співвиконавців не вчиняти злочин; повідомив міліцію і завдяки цьому співучасники були затримані; попередив жертву і вона змогла сховатися та інше. Але добровільна відмова тут можлива і шляхом бездіяльності, коли співвиконавець, добровільно відмовившись від продовження злочину, переконаний, що внаслідок його бездіяльності інші виконавці не зможуть довести злочин до кінця. Наприклад, співвиконавець, у якого була відмичка чи знаряддя злому, боячись відповідальності, не йде на місце вчинення злочину, тому інші виконавці не можуть вчинити узгодженої крадіжки. Або, з'явившись на місце вчинення крадіжки, виконавець відмовляється вимкнути сигналізацію, тому інші виконавці вчинити злочин не можуть. Якщо ж співвиконавці вчинять злочин яким-небудь іншим способом, то співвиконавець, який добровільно відмовився, все одно відповідальності не несе, бо відсутні як причинний, так і винний зв'язок із вчиненням іншими виконавцями злочином. При добровільній відмові одного із співвиконавців, інші співвиконавці несуть відповідальність за готування чи замах на злочин залежно від стадії, на якій мала місце добровільна відмова;

б) можлива добровільна відмова співвиконавця і при закінченому замаху, коли він сам чи за допомогою інших запобігає настанню наслідків злочину. Наприклад, коли два виконавці, вирішивши вбити з помсти потерпілого, скинули його з мосту в річку і втекли з місця події. Один із них, почувши, що жертва кличе на допомогу, повернувся і, витягнувши потерпілого з води, врятував йому життя. Цей співвиконавець запобіг смерті жертви, активно втрутився в розвиток причинного зв'язку, внаслідок чого не настала смерть. В цьому випадку у нього є добровільна відмова і відповідальності за замах на вбивство

цей співвиконавець не підлягає. Інший же співвиконавець відповідатиме за замах на вбивство.

4. Організатор, підбурювач і пособник звільняються від кримінальної відповідальності в зв'язку з наявністю добровільної відмови лише тоді, коли вони своїми діями (як правило, активними) попередять вчинення злочину виконавцем (наприклад, обеззброять його, попередять потерпілого, передадуть виконавця до органів влади тощо). Крім того, добровільна відмова співучасників має місце і тоді, коли вони своєчасно повідомлять відповідні органи державної влади (міліції, прокуратурі й ін.) про те, що готується або вчинюється злочин. Причому в цьому випадку добровільна відмова не виключається і тоді, коли органам влади з якихось причин не вдалося запобігти злочину.

Добровільна відмова пособника може полягати й у пасивних діях. Наприклад, він не надав знаряддя чи засоби вчинення злочину, не усунув перешкоди до вчинення злочину (не відключив сигналізацію), внаслідок чого злочин виконавцем не було вчинено ч.2 ст.31.

У випадку добровільної відмови кого-небудь із співучасників – виконавець і інші співучасники несуть відповідальність за готування чи замах на злочин залежно від того, на якій стадії їх діяльність було припинено ч.3ст.31.

5. Якщо є співучасник намагався запобігти злочину, який він повинен був вчинити, але це йому не вдалося (виконавець все-таки довів злочин до кінця), то такі дії співучасника розглядаються як діяльне каяття й оцінюються як обставина, що пом'якшує покарання.

4. Причетність до злочину.

Співучасть у злочині слід відрізняти від причетності до злочину.

Причетність до злочину – це умисна дія або бездіяльність, яка пов'язана зі здійсненням злочинної діяльності іншою особою, але не є співучастю в ній через

відсутність об'єктивної й суб'єктивної спільності зі злочинною діяльністю такої особи.

Діяльність, яка утворює причетність до вчинюваного іншою особою (іншими особами) злочину, хоча і має певний зв'язок із таким злочином, однак вона :1) не є складовою частиною об'єктивної сторони цього злочину; 2) із необхідності не обумовлює його злочинний результат; 3) не утворює єдності наміру особи, яка вчинила злочин, і особи, яка причетна до його вчинення.

Суспільна небезпека причетності до злочину обумовлюється тим, що вона створює умови для вчинення злочинів, нейтралізує діяльність суду, органів досудового слідства та дізнання зі своєчасного виявлення, припинення та розкриття злочинів.

У теорії кримінального права традиційно виділяють три види причетності: 1) заздалегідь не обіцяне приховування злочину; 2) неповідломнення про злочин; 3) потурання злочину. Але положення нового КК дозволяє виділити ще один вид причетності до злочину – заздалегідь не обіцяне сприяння учасниками злочинних організацій (ст.256).

Заздалегідь не обіцяне приховування злочину – це умисна але заздалегідь не обіцяна діяльність особи по приховуванню злочинця, знарядь і засобів вчинення злочину, слідів злочину чи предметів, здобутих злочинним шляхом, або сприянню іншим чином приховуванню злочину. Згідно з ст.396 КК така діяльність є кримінально караною лише у випадку, якщо вона пов'язана з приховуванням тяжкого або особливо тяжкого злочину. Таким чином, заздалегідь не обіцяне приховування злочину невеликої чи середньої тяжкості не тягне за собою кримінальної відповідальності, хоча при цьому з формальної точки зору не перестає бути причетністю до злочину.

Укриття злочинної діяльності учасників злочинних організацій буде заздалегідь не обіцяним за умови, що воно не обіцяне до створення організації чи до моменту завершення окремих злочинів, вчинюваних злочинною організацією.

Неповідомлення про злочин має місце тоді, коли особа, достовірно знаючи про підготовлюваний, вчинюваний або вчинений злочин, не повідомлює про це відповідним органам.

Неповідомлення про злочин є причетністю до злочину як у випадку, коли воно не було заздалегідь обіцяним, так і у випадку, коли воно було обіцяне до моменту підготовки чи вчинення злочину. У ч.7 ст.27 КК прямо зазначено, що не є співучастю обіцяне до закінчення злочину неповідомлення про достовірно відомий підготовлюваний або вчинюваний злочин.

Чинний КК не передбачає такого спеціального складу злочину, як неповідомлення про злочин. Особи, які вчинили неповідомлення про достовірно відомий злочин, підлягають кримінальній відповідальності, якщо вчинене ними діяння містить ознаки іншого злочину. Це може бути, наприклад, тоді, коли неповідомлення про злочин є складовою приховування тяжкого або особливо тяжкого злочину (ст.396 КК). Неповідомлення про злочин, поєднане із завідомо неправдивим показанням або відмовою свідка давати показання, за наявності підстав підлягає кваліфікації за ст.384 або ст.385 КК. Якщо заздалегідь не обіцяне неповідомлення про злочин створює умови, які сприяють злочинній діяльності учасників злочинної організації, вчинене слід кваліфікувати за ст.256 КК.

Потурання злочину – це невиконання особою покладених на неї юридичних обов'язків по запобіганню чи припиненню злочину. Потурання характеризується бездіяльністю особи, тобто невчиненням нею необхідних для припинення злочину дій, які у конкретному випадку ця особа повинна була і могла вчинити, щоб не допустити вчинення злочину.

У теорії кримінального права розрізняють потурання у широкому та вузькому розумінні. у широкому розумінні, потуранням визнається бездіяльність будь-якої особи, яка не припиняє правопорушення, створює умови для його вчинення. Потурання у вузькому розумінні означає тільки бездіяльність спеціально зобов'язаної особи, яка полягає у невиконанні обов'язку щодо припинення злочину. Кримінально караним є потурання у вузькому розумінні.

Також потурання можливе на стадії незакінченого злочину. Невчинення певних дій, які особа за своїм статусом повинна була вчинити, після закінчення злочину не може визнаватися потуранням і за наявності підстав може розглядатися як інший вид причетності або інший вид злочинної діяльності.

Кримінально-правова оцінка потурання, яу і приховування злочину, значною мірою залежить від суб'єктивного моменту, а саме: чи було воно заздалегідь обіцяним. У разі, коли потурання було заздалегідь обіцяним і його змістом було усунення перешкод для вчинення злочину, воно утворює співучасть у злочині (у вигляді пособництва). Якщо потурання не було заздалегідь обіцяним, за наявності воно може бути визнаним відповідним службовим зловживанням (наприклад, статті 364, 423 КК). Умисне неприпинення злочину, що вчиняється підлеглим, утворює спеціальний склад військового злочину (бездіяльність військової влади) і потребує кваліфікації за ст.426 КК.

Заздалегідь не обіцяне сприяння учасниками злочинних організацій – це особливий вид причетності, оскільки такого роду причетність можлива лише щодо окремих злочинів, пов'язаних із створенням та функціонуванням злочинних організацій. Насамперед, йдеться про причетність до злочину, передбаченого ст.225 КК. При цьому таким видом причетності охоплюються діяння, які не піддаються під інші види причетності (приховування злочину, неповідомлення про злочин, потурання злочину).

Висновок.

Таким чином, ми розглянули кримінальну відповідальність співучасників та групи осіб які вчинили злочинні діяння. І темер можливо зробити вис-новки:

1. Злочинна діяльність груп є одним із небезпечних видів злочинної діяльності і у переважній більшості випадків початковою формою організованої злочинності – діяльність злочинної організації як найнебезпечнішого виду злочинної діяльності.

2. Згідно з статті 26 Кримінального кодексу України призводить до абсурдного висновку – що співучасть не розглядається як вчинення злочину групою осіб. Тому що на мій погляд, всі особи яки брали участь у злочині за попередньою домовленістю (співучасники) вже є групою осіб.

В цьому випадку, якщо злочин вчинений двома співучасниками, один з яких був виконавцем, а другий – пособником, згідно зі ст. 26 і ч.1 ст. 27 Кримінального кодексу України, вони вже створили злочину групу і спільно вчинили злочин, а тому повинні нести відповідальність за вчинення злочину групою осіб.

На підставі цих головних висновків пропоную викласти статтю 28 Кримінального кодексу України у такій редакції:

“Стаття 28. Вчинення злочину двома особами, групою осіб або злочинною організацією.

1. Злочин визнається вчиненим двома особами, якщо у його вчиненні брали безпосередньо участь двоє суб'єктів злочину, які діяли без попередньої змови або за попередньою змовою між собою.

2. Злочин визнається вчиненим групою осіб, якщо його спільно вчинили три або більше особи, які діяли без попередньої змови між собою.

3. Злочин визнається вчиненим за попередньою змовою групою осіб, якщо його спільно вчинили декілька осіб (три і більше), які заздалегідь, тобто до початку злочину, домовилися про спільне його вчинення.

4. Злочин визнається вчиненим злочинною організацією, тобто стійким ієрархічним об'єднанням трьох і більше осіб, які зорганізувалися для спільної діяльності з метою вчинення одного чи багатьох тяжких або особливо тяжких злочинів або з метою керівництва чи координації злочинної діяльності або забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так і інших злочинних груп”.

Така редакція ст. 28 Кримінального кодексу охоплює всі види вчинення злочину кількома особами і передбачає їх відповідальність, яка узгоджується з іншими положеннями кримінального закону України і науковими досягненнями.

Що стосується кваліфікації діяння, вчиненого двома особами (парою), яке має кваліфікуючу ознаку: “вчинення діяння групою осіб”, то до внесення до Кримінального кодексу відповідних змін таке діяння має кваліфікуватися за цими нормами, але покарання повинно призначатися значно меншою мірою, як правило, за альтернативним покаранням, передбаченим цією нормою закону.

Тому в курсовій роботі було доцільним проаналізувати поняття співучасті, її форми та види. Також розібрати відповідальність співучасників, спеціальні питання щодо відповідальності співучасників, ексцес виконавця, добровільна відмова співучасників та причетність до злочину.

Тому що, не має злочину групою осіб без їхньої співучасті.

Література:

1. Конституція України. – К.: Видавець Фурса С.Я., 2006р.
2. Кримінальний кодекс України. – К.: Паливода А.В., 2010р.
3. Кримінально-процесуальний кодекс України. – К.: Паливода А.В., 2010р.
4. Волженкин Б.В. Понятие должностного лица как субъекта должностного преступления // Соц. законность. – 1975. - №10. – С. 45-47.
5. Гельфанд И.А. Хозяйственные и должностные преступления в сельском хозяйстве. – Киев, 1970. – 125 с.
6. Гродецький Ю.В. Добровільна відмова при співучасті. Автореферат канд. дисерт. – Харків, 2002. – 20 с.
7. Кваша О.О. Організатор злочину. Автореферат канд. дисерт. – Київ, 1999. – 18 с.
8. Коржанський М.Й. Кримінальне право України. Частина особлива. Курс лекцій. – Київ: Генеза, 1998. – 592 с.
9. Коржанський М.Й. Кваліфікація злочинів. – Київ: Юрінком Інтер, 1998. – 416 с.
10. Коржанський М.Й. Словник кримінально-правових термінів. – Київ: Генеза, 2000. – 200 с.
11. Коржанський М.Й. Науковий коментар Кримінального кодексу України. – Київ: Атіка, Академія, Ельга-Н, 2001. – 656 с.
- 13..
14. Кримінальне право України. Загальна частина. – Київ-Харків, 2001. – 416 с.
15. Кримінальне право України. Загальна частина. Підручник. – Київ: Правові джерела, 2002.- 432 с.
16. Литвак О.М. Держава і злочинність – Київ: Атіка, 2004. – 302 с.

17. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. –Київ, 1994. – 800 с.
18. Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних та цивільних справах. – Київ, 1995. – 472 с.
19. Постанови Пленуму Верховного Суду України 1972-2002. – Київ: А.С.К., 2003. – 560 с.
20. Практика судів України в кримінальних справах. – Київ, 1993. – 352с.
21. Практика судів України у кримінальних справах 1993-1995. – Київ, 1996. – 332 с.